

Zelfscore Gezamenlijke Besluitvorming

Leontine Groen – van de Ven
Lectoraat Innoveren met Ouderen

Juni 2017

Colofon

Auteur: Leontine Groen – van de Ven

Werkgroep: Leontine Groen – van de Ven, Carolien Smits

Opdrachtgever/financiering: Stichting Innovatie Alliantie (SIA),

Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht onderzoek

Contact: lm.groen-vande.ven@windesheim.nl

Uitgave: Zwolle, Windesheim, april 2017

© 2017 Lectoraat Innoveren met Ouderen

www.windesheim.nl/onderzoek/onderzoeksthemas/gezondheid-en-welzijn/innoveren-met-ouderen

Niets uit deze uitgave mag worden aangepast zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

INLEIDING

Gezamenlijke besluitvorming is een methode om samen met cliënten te komen tot beslissingen die passen bij iemand leven. Dit doe je door cliënten te betrekken in de besluitvorming. In complexe situaties hebben naasten hierin ook een belangrijke rol. Soms hebben zij een eigen belangen bij het te nemen besluit en moeten de voorkeuren afgestemd zijn op die van de cliënt en diens naasten. Gezamenlijke besluitvorming bestaat uit een aantal stappen. Bij iedere stap zijn aandachtspunten.

DOEL VAN DEZE ZELFScore GEZAMENLIJKE BESLUITVORMING

Professionals worden zich bewust van de manier waarop zij gezamenlijke besluitvorming toepassen in hun dagelijkse praktijk door vragen te beantwoorden over het verloop van een consult waarin besluitvorming aan de orde was. Op die manier reflecteren zij op de manier waarop ze gezamenlijke besluitvorming inzetten. Zo worden professionals geholpen bij het toepassen van de basisprincipes van gezamenlijke besluitvorming.

WERKEN MET DEZE ZELFScore GEZAMENLIJKE BESLUITVORMING

VOORBEREIDING

- Lees literatuur over gezamenlijke besluitvorming in complexe situaties uit de lijst met aanbevolen literatuur
- Volg bij voorkeur een training over gezamenlijke besluitvorming in complexe situaties
- Bestudeer dit Zelfscore instrument Gezamenlijke Besluitvorming en de Stappenkaart Gezamenlijke Besluitvorming (bijlage 1)

INSTRUCTIES VOOR GEBRUIK

- Bekijk aan het begin van je werkdag bij welke cliënten van die dag je verwacht dat er besluitvorming aan de orde komt in het contact met je cliënt en/of diens naasten.
- Vul na het gesprek de Zelfscore Gezamenlijke Besluitvorming in. Probeer dit een week vol te houden.
- Bantwoord daarna voor jezelf de vraag of de gesprekken met je cliënten en diens naasten zijn veranderd en zo ja, hoe? Geef ook aan welke elementen van gezamenlijke besluitvorming je al goed beheerst en in welke elementen je je nog meer kunt ontwikkelen. Wat kun je doen om (nog) beter te worden in gezamenlijke besluitvorming?
- Bespreek eens in je team hoe jij en je teamgenoten samen kunnen leren om te komen tot betere gezamenlijke besluitvorming met cliënten en hun naasten. Je kunt hiervoor het Intervisie instrument Gezamenlijke Besluitvorming voor teams gebruiken.

AANBEVOLEN LITERATUUR

- Groen - van de Ven, L., Jukema, J., Smits, C., & Span, M. (2016). Gezamenlijke Besluitvorming. In G. Munten, J. Verhoef, & C. Kuipers (Eds.), Evidence-based practice voor verpleegkundigen. Gezamenlijke geïnformeerde besluitvorming. (pp. 61-78). Amsterdam: Boom.
- Groen – van de Ven, L., Jukema, J., de Lange, J., Coppoolse, K. & Smits, C. (2017) Beslissen als samenspel. Gezamenlijke besluitvorming bij dementie. Denkbeeld, februari 2017

ZELFSCORE GEZAMENLIJKE BESLUITVORMING

Datum gesprek:

Partners in de besluitvorming:

Ik heb gezamenlijke besluitvorming toegepast (Helemaal niet 0 4 Helemaal)		
Ik heb de cliënt en diens naasten betrokken op een manier die aansloot op hun mogelijkheden en wensen		0 – 1 – 2 – 3 – 4
Ik heb de cliënt en diens naasten geholpen in het herkennen en erkennen van onderwerpen die om besluitvorming vragen		0 – 1 – 2 – 3 – 4
Het was voor alle betrokkenen helder welk probleem in de besluitvorming verder opgepakt zou worden		0 – 1 – 2 – 3 – 4
Ik heb de cliënt en diens naasten gevraagd welke mogelijke oplossingen zij zagen om met het probleem om te gaan		0 – 1 – 2 – 3 – 4
Het was voor alle betrokkenen duidelijk welke mogelijke oplossingen er waren		0 – 1 – 2 – 3 – 4
Ik heb alle betrokkenen gestimuleerd om hun overwegingen en emoties omtrent alternatieven te delen met de anderen		0 – 1 – 2 – 3 – 4
Ik heb de cliënt en diens naasten de kans gegeven om alternatieven uit te proberen		0 – 1 – 2 – 3 – 4
Ik heb aan de cliënt en diens naasten gevraagd welk alternatief hun voorkeur had		0 – 1 – 2 – 3 – 4
Er was voldoende draagvlak voor de beslissing bij de cliënt en diens naasten		0 – 1 – 2 – 3 – 4
Ik heb besproken hoe de cliënt en diens naasten het samen beslissen hebben ervaren		0 – 1 – 2 – 3 – 4
Ik heb vastgelegd welke afspraken er zijn gemaakt met de cliënt en diens naasten		0 – 1 – 2 – 3 – 4
Totaalscore (tussen de 0 en 4) voor de kwaliteit van de gezamenlijke besluitvorming in dit gesprek		
Dit ging goed:	Dit wil ik beter doen:	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

Voor vragen over gezamenlijke besluitvorming:

Leontine Groen – van de Ven: lm.groen-vande.ven@windesheim

BIJLAGE 1 STAPPENKAART GEZAMENLIJKE BESLUITVORMING

Voorkant stappenkaart

Stappen	Gespreksleidraad
De kwestie bespreken Wat is er aan de hand? Uitkomst: Eenduidige visie op het probleem dat wordt aangepakt.	<ul style="list-style-type: none"> • Wat is op dit moment belangrijk voor u? • Waarover maakt u zich zorgen? • Wat zien we samen als probleem dat moet worden aangepakt? • Waar wilt u naartoe werken bij dit probleem? • Spelen er meerdere problemen tegelijk? • Wat pakken we nu aan, wat kan eventueel later?
De mogelijkheden bespreken Wat zijn de mogelijkheden? Uitkomst: Helderheid over wat de keuzemogelijkheden (opties) zijn.	<ul style="list-style-type: none"> • Welke mogelijkheden ziet u zelf? • Wat heeft u zelf al geprobeerd? • Wat werkte daarbij wel en niet? • Wilt u dat ik u vertel over mogelijkheden die ik zie?
Achterhalen van voor- en nadelen Wat zijn na bespreken en uitproberen de voor- en nadelen van de verschillende opties? Uitkomst: De ervaren voor – en nadelen per opties op een rij.	Loop iedere keuzemogelijkheid langs: <ul style="list-style-type: none"> • Waarom zou dit een goede keuzemogelijkheid kunnen zijn? • Welke twijfels heeft u bij deze keuzemogelijkheid? • Wat zou deze keuzemogelijkheid opleveren/kosten? • Wat heeft u nog nodig om de voor – en nadelen van deze keuzemogelijkheid te kennen? • Wilt u dat ik mijn ervaringen met deze keuzemogelijkheden bij anderen met u deel? • Geef ruimte aan de cliënt om verschillende mogelijke oplossingen uit te proberen om te ervaren wat de voor- en nadelen ervan zijn.
De voorkeuren bespreken Wat zijn de voorkeuren van de verschillende betrokkenen? Uitkomst: Helderheid over ieders voorkeur.	<ul style="list-style-type: none"> • Welke voor- en nadelen vindt u het belangrijkste? • Hoe is dit voor andere betrokkenen? • Welke keuzemogelijkheid heeft uw voorkeur en waarom? • Komen onze voorkeuren overeen of niet? • Hoe reageerde de persoon met dementie op het uitproberen van verschillende mogelijkheden?
De beslissing nemen Wat gaan we doen en wanneer, rekening houdend met ieders belangen? Uitkomst: Overeenstemming over wie, wat, wanneer gaat doen	Als voorkeuren overeen komen: <ul style="list-style-type: none"> • Wat moeten we concreet gaan doen? • Wie gaat wat doen en wanneer? Als voorkeuren niet overeenkomen: <ul style="list-style-type: none"> • Waar liggen overeenkomsten en verschillen? • Wat kan een compromis zijn? • Wie gaat wat doen en wanneer?
Terugkijken Hoe is het gegaan? Uitkomst: Helderheid over wat wél werkte en wat niet en wat zo nodig moet worden aangepast.	Terugkijken op de beslissing: <ul style="list-style-type: none"> • Hoe tevreden bent u met hoe het nu gaat? • Wat moet eventueel anders? Terugkijken op de besluitvorming: <ul style="list-style-type: none"> • Hoe kijkt u terug op het komen tot deze beslissing? • Wat hebben we geleerd van het samen beslissen in deze situatie? • Wat gaan we de volgende keer weer zo doen? Wat niet?

BIJLAGE 1 (VERVOLG) STAPPENKAART GEZAMENLIJKE BESLUITVORMING

Achterkant stappenkaart

Stappen	Aandachtspunten
De kwestie bespreken Wat is er aan de hand? Uitkomst: Eenduidige visie op het probleem dat wordt aangepakt	☐ De zorgen van alle betrokkenen verhelderen ☐ Iedere betrokkene komt aan het woord ☐ Verschillen in visie verhelderen ☐ Op zoek naar de vraag achter de vraag ☐ Prioriteren van problemen die spelen
De mogelijkheden bespreken Wat zijn de mogelijkheden? Uitkomst: Helderheid over wat de keuzemogelijkheden (opties) zijn.	☐ Eerst ruimte voor ideeën van cliënt en diens netwerk zelf ☐ Dan pas je eigen ideeën over mogelijke oplossingen ☐ Bewustzijn van mogelijkheden die je al had uitgesloten. Kunnen die echt niet? Denken buiten bestaande kaders ☐ Let op! Laat geen voorkeur doorschemeren
Achterhalen van voor – en nadelen Wat zijn na bespreken en uitproberen de voor- en nadelen van de verschillende opties? Uitkomst: De ervaren voor – en nadelen per optie op een rij.	☐ Eerst de overwegingen van cliënt en het netwerk zelf ☐ Iedere betrokkene komt aan het woord ☐ Nagaan wat belangrijk is voor de netwerkleden ☐ Uitproberen kan helpen om voor – en nadelen te ontdekken ☐ Ervaringskennis van andere cliënten (anoniem) of professionele ervaring kun je delen ☐ Let op! Nog geen keuzemogelijkheden kiezen of afstrepen ☐ Let op! Uitproberen is ook echt uitproberen, er wordt een tijd afgesproken waarop de ingezette acties worden geëvalueerd. Er is dan nog een weg terug.
De voorkeuren bespreken Wat zijn de voorkeuren van de verschillende betrokkenen? Uitkomst: Helderheid over ieders voorkeur.	☐ Prioriteren van overwegingen ☐ Iedere betrokkenen komt aan het woord ☐ Zo nodig helpen bij het vormen of verwoorden van voorkeuren ☐ Aandacht hebben voor conflicterende waarden of belangen en dit neutraal benoemen
De beslissing nemen Wat gaan we doen en wanneer, rekening houdend met ieders belangen? Uitkomst: Overeenstemming over wie, wat, wanneer gaat doen	☐ Aandacht voor de timing van acties, zijn betrokkenen er aan toe? ☐ Bouw voldoende tijd in om tot overeenstemming te komen. Plan zo nodig een tweede gesprek. ☐ Aandacht voor verschillen in posities en belangen in het netwerk ☐ Ondersteun de cliënt zo nodig om diens stem te laten horen.
Terugkijken Hoe is het gegaan? Uitkomst: Helderheid over wat wél werkte en wat niet en wat zo nodig moet worden aangepast.	☐ Aandacht voor de uitkomst van de beslissing ☐ Aandacht voor het proces van beslissen ☐ Reflecteren op de manier van samenwerken tijdens de besluitvorming ☐ Expliciet aandacht voor het leren samen beslissen

Voor contact en informatie over gezamenlijke besluitvorming in complexe situaties:

 Leontine Groen-van de Ven, lm.groen-vande.ven@windesheim.nl

Docent en onderzoeker lectoraat Innoveren met Ouderen